

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงรายที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

- 1) นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามกลุ่มประเทศที่มาของนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายในปี พ.ศ. 2554

กลุ่มประเทศ	จำนวนนักท่องเที่ยว
	พ.ศ. 2554
เอเชียตะวันออก	90,400
ยุโรป	202,702
อเมริกา	47,443
เอเชียใต้	2,182
โอเชียเนีย	18,213
ตะวันออกกลาง	23,040
แอฟริกา	296
อื่นๆ	14,494
รวม	398,770

ที่มา : กลุ่มข้อมูลสถิติด้านท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2554

2) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมในจังหวัดเชียงรายจำนวน 4 แห่ง คือ (1) บ้านทุ่งม่าน ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า (2) บ้านป่าแดด ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย (3) บ้านถ้ำผาตอง ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง และ (4) บ้านสบคำ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ประชาชนและองค์กรที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา (เจ้าของสถานที่ท่องเที่ยว เจ้าของและลูกจ้างงานหัตถกรรม)

3) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนาในจังหวัดเชียงราย จำนวน 9 วัด ซึ่งเป็นวัดที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงในตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ (1) วัดพระธาตุดอยจอมทอง (2) วัดจำเมือง (3) วัดพระแก้ว (พระอารามหลวง) (4) วัดมุงเมือง (5) วัดมิ่งเมือง (6) วัดศรีเกิด (7) ชาวต่างชาติ) วัดศรีบุญเรือง (8) วัดกลางเวียง และ (9) วัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง พระ ประชาชน และองค์กรที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา (เจ้าอาวาสวัด พระสงฆ์ เณรในวัด กรรมการวัด ผู้มีจิตศรัทธาของวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เทศบาลนครเชียงราย)

3.1.2. กลุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูล

1) กลุ่มตัวอย่างของประชากร : นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย การเก็บข้อมูลใช้การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยสุ่มเก็บตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้จำนวน 449 ราย จากจำนวนดังกล่าวได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 400 ราย จำแนกตามระดับความคาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95% ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Quota Sampling) ดึงตารางกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นแล้ว จะทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประเทศ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เอเชียตะวันออก	90,400	22.67	93	23.25
ยุโรป	202,702	50.83	210	52.50
อเมริกา	47,443	11.90	49	12.25
เอเชียใต้	2,182	0.55	3	0.75
โอเชียเนีย	18,213	4.57	20	5.00
ตะวันออกกลาง	23,040	5.78	24	6.00
แอฟริกา	296	0.07	1	0.25
อื่นๆ	14,494	3.63	0	0.00
รวม	398,770	100.00	400	100.00

2) กลุ่มตัวอย่างของประชากร : ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมในจังหวัดเชียงรายจำนวน 4 แห่ง แต่ละแห่งประกอบด้วย (1) ประธานกลุ่ม (2) กรรมการกลุ่ม (3) สมาชิกกลุ่ม (4) ผู้นำชุมชน และ (5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งการเก็บข้อมูลใช้วิธีการดังนี้

2.1) การสังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมทั้ง 4 แห่ง

2.2) การสัมภาษณ์ ซึ่งจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละแห่ง มีดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 เครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ของเล่นพื้นบ้าน - ไม้ไผ่ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ไม้แกะสลัก บ้านถ้ำผาตอง จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ผ้าทอเชียงแสน จำนวน 3 คน ส่วนแนวคำถาม

ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น ประวัติความเป็นมา ตำนาน เรื่องเล่าของสถานที่หรือสิ่งสำคัญต่างๆ มีสิ่งสำคัญและน่าสนใจอะไรบ้าง บุคลากรของวัดมีความถนัดหรือความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ไต่ถาม มีกิจกรรมใดบ้างที่จัดเป็นประจำ มีกิจกรรมใดบ้างที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม สามารถเพิ่มหรือจัดกิจกรรมใดได้บ้างให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และต้องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านใดบ้างเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นต้น

2.3) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละแห่ง ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแต่ละแห่ง มีดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 เครื่องเคลือบดินเผาเวียงกาหลง จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ของเล่นพื้นบ้าน – ไม้ไผ่ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 3 ไม้แกะสลัก บ้านถ้ำผาตอง จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 3 ผ้าทอเชียงแสน จำนวน 10 คน

3) กลุ่มตัวอย่างของประชากร : ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา (วัด) ในจังหวัดเชียงรายจำนวน 9 วัด ประกอบด้วย (1) เจ้าอาวาสวัด พระสงฆ์ เณรในวัด (2) กรรมการวัด (3) ผู้มีจิตศรัทธาของวัด (4) ผู้นำชุมชน (5) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย และ(6) เทศบาลนครเชียงราย ทั้งนี้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งการเก็บข้อมูลใช้วิธีการดังนี้

3.1) การสังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมในวัดทั้ง 9 วัด

3.2) การสัมภาษณ์ (1) เจ้าอาวาส 9 วัด (2) พระสงฆ์ เณรในวัด วัดละ 1 – 2 รูป (3) กรรมการวัด วัดละ 1 – 2 คน (4) ผู้นำชุมชน วัดละ 1 – 2 คน (5) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย 2 คน และ(6) เทศบาลนครเชียงราย 3 คน

3.3) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละวัด จำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มแต่ละวัด มีดังต่อไปนี้ (1) วัดพระธาตุตอดยจอมทอง จำนวน 3 คน (2) วัดจำเมือง จำนวน 2 คน (3) วัดพระแก้ว (พระอารามหลวง) จำนวน 3 คน (4) วัดมุงเมือง จำนวน 2 คน (5) วัดมิ่งเมือง จำนวน 3 คน (6) วัดศรีเกิด จำนวน 7 คน (7) วัดศรีบุญเรือง จำนวน 3 คน (8) วัดกลางเวียง จำนวน 2 คน และ(9) วัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง) จำนวน 3 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.2.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรม 3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา และ 4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา

3.2.2 แบบสังเกต ประกอบด้วยประเด็นที่ไปสังเกต ได้แก่ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา และศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา

3.2.3 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแนวคำถามซึ่งจะถามเกี่ยวกับ รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา และศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา ในส่วนของเนื้อหาแนวคำถาม เช่น ประวัติความเป็นมา ดำเนินเรื่องเล่าของวัดหรือสิ่งสำคัญภายในวัด สิ่งสำคัญและน่าสนใจภายในวัด บุคลากรของวัดมีความถนัดหรือความสามารถด้านภาษาต่างประเทศใดบ้าง มีกิจกรรมใดบ้างที่จัดเป็นประจำ มีกิจกรรมใดบ้างที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม สามารถเพิ่มหรือจัดกิจกรรมใดได้บ้างให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และต้องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านใดบ้างเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นต้น

3.3 ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาและรวบรวมเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ
- 2) สร้างและพัฒนาแบบสอบถาม
- 3) ดำเนินการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
- 5) ชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัย และขอความร่วมมือจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- 6) กำหนดเกณฑ์ข้อมูลที่จะศึกษาไว้เบื้องต้น (ก่อนที่จะเข้าไปลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์)
- 7) ดำเนินการสังเกต และการสัมภาษณ์ เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา (เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ)
- 8) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์
- 9) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมและศาสนา (เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ)
- 10) การฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 11) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

- 12) สังเคราะห์และสรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เพื่อตอบวัตถุประสงค์วิจัยทั้งหมด

3.3.2 วิธีการ/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติดังนี้คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และจะใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้จะทำการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยโดยตรวจสอบจากภายในและภายนอก โดยการตรวจสอบจากภายนอกจะใช้วิธีการตรวจสอบผลวิจัยสามเส้า (triangulation) ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลต่างชนิดกัน คือ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

3.3.3 สถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการวิจัยเก็บข้อมูล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย